

at danskerne krævede tilsvarende indrømmelser. Thomas Steensen ser da også forbuddet som især et udslag af »bureaukratisk-egaliserende centralisme«. Det harmonerer godt nok med, at myndighederne i Nibøl og Slesvig gik imod forbuddet, fordi det belastede forholdet til befolkningen. Da regeringen i Slesvig i februar 1925 igen tillod, at frisisk blev taget op i tyskundervisningen og andre timer, skyldtes det uden tvivl et behov for at tage vinden ud af sejlene på den agitation, som Cornelius Petersen og Johannes Oldsen netop da udfoldede. Og den mulighed, der endelig i 1928 blev åbnet for at give en time egentlig særskilt i frisisk, kan føres tilbage til et pres fra Nordfriesischer Verein, der måtte konkurrere med Den frisisk-slesvigske Forening. Ved begge lejligheder blev der fra kulturministeriet i Berlin tilkendegivet store betænkeligheder. Ved den sidste så store, at forordningen ikke blev offentliggjort.

Det er uden tvivl forfatterens frisiske engagement, der er løbet lidt af med ham. Det tager man gerne med i købet. Han har samlet et stort og spændende stof og fremlagt det sobert og veldokumenteret. I bd. 2 er tilmed udsendt et udvalg af de vigtigste af de kilder, han har fundet frem. Han har leveret friserne selv deres moderne historie til 1945, for så vidt den overhovedet kan skrives. Og han har gjort det med en så veludviklet forståelse for de skiftende

vilkår, at både tyske og danske udenforstående må kunne ønske ham mulighed for at fortsætte med et bind, der fører fremstillingen videre fra 1945.

Johan Peter Noack

Chr. Stenz: *Dansk lærer i grænselandet. Erindringer 1930-49.* (Åbenrå, 1982. 181 s., ill., 70 kr.).

Med den foreliggende bog er der foreløbig udkommet 23 bind i Historisk Samfund for Sønderjyllands serie af Sønderjydske Levnedsløb. Bogen beretter på en noget indforstået måde om forholdene i grænselandet i perioden 1930-49. Dette være ikke sagt som en negativ kritik, men efterlader af og til læseren sat lidt uden for. Erindringerne beskriver den hverdag og især, for perioden hvor Stenz virkede syd for grænsen, de problemer og genvordigheder, han havde med myndighederne. En af bogens morsomme episoder er beretningen om hvordan han i forbindelse med »Anschluss« blev omfattet af den udstedte amnesti i forbindelse med Stortysklands tilblivelse. Forseelsen, der blev eftergivet, var en parkeringsbøde på 5 mark. Bogens styrke ligger i den beskrivelse, den giver af hverdagen, som den kunne forme sig for den politisk- og nationalt vakte person, og de konsekvenser det havde at bekende sig til sin overbevisning.

Henrik Vedel-Smith

NORDEN

Jan Didriksen: *Industrien under Hakekorset.* (Universitetsforlaget Oslo, 1987). 203 s.

Emnet er Norges Industriforbund under besættelsen, især dets forhold til de

tyske myndigheder og Quislingstyret. Hovedpunktet er den strid, der har stået om organisationens manglende tilslutning til den protestskrivelse mod nazificeringen, som 43 andre organisationer 15. maj 1941 sendte til Terbo-

ven, og dens efterfølgende afslag på at deltage i en støtteerklæring sammen med Norsk Arbejdsgiverforening. Forfatteren konkluderer, at industrien blev særligt præget af den vilje til samarbejde med tyskerne, der var gængs i hele befolkningen frem til 25. sept. 1940, og at dens opslutning i den civile modstandsfront derfor gik i et lidt langsommere tempo, så den først var en kendsgerning ved oprettelsen af det illegale industriforbund i 1942 og den legale or-

ganisations lammelse ved nazificeringen i 1943.

Fremstillingen er veldokumenteret, især byggende på Norges Industriforbunds arkiv. Selvom den kun behandler en detalje i den civile modstands historie, illustrerer den udmærket, hvor verdensfjerne de samtidige danske forestillinger om »norske tilstande« som en afklaret modstandsholdning i virkeligheden var.

Henning Poulsen